

DE PROPOSTA MINORITÀRIA A MOVIMENT DE MASSES: AIXÍ ES BASTÍ LA VAGA INDEFINIDA DE DOCENTS FA DEU ANYS

Iñaki Aicart Fito

Guillem Barceló Ramis

RESUM

L'escalada del conflicte educatiu que tingué lloc el 2013 arran de la convocatòria de la vaga indefinida de docents fou un fet memorable en la història social i educativa de les Illes Balears. Els paràgrafs que teniu a continuació descriuen i valoren com va néixer aquell moviment i com va créixer fins a esdevenir un influent moviment de masses.

RESUMEN

La escalada del conflicto educativo que tuvo lugar en 2013 a raíz de la convocatoria de la huelga indefinida de docentes fue un hecho memorable en la historia social y educativa de las Illes Balears. Los párrafos que tenéis a continuación describen y valoran como nació aquel movimiento y como creció hasta convertirse en un influyente movimiento de masas.

El que va passar fa una dècada pot ser considerat un fet històric per diferents motius: per una mobilització i una organització sense precedents dels docents a les Illes Balears; per un suport social molt gran; per la que s'ha considerat la manifestació més gran de la nostra història, i pel moviment social que va esdevenir màxim exponent d'oposició política a un govern.

Tots dos autors ens hi vàrem comprometre des d'un primer moment participant en la constitució de l'Assemblea de Docents com a assemblea sobirana i, quan va arribar el moment, formant part del comitè de vaga.

Quan escrivim aquestes línies ho fem des del compromís en una lluita que va ser dura, però satisfactòria. Segurament, hi haurà visions diferents de la nostra, benvingudes siguin, igual que és benvingut el debat. El que és clar és que nosaltres fugim de propostes com la que es va fer en el seu moment d'escriure una història consensuada d'aquell temps.

Fa deu anys vàrem comprendre que, pel bé del moviment, havíem de guardar silenci davant fets que tractaven de posar bastons a les rodes. Caure en segons quins paranys no hauria estat positiu. Avui tampoc no tenim gens d'interès a entrar-hi. Però sí que ens veiem en la llibertat de contar les coses tal com les vàrem viure i, sens dubte, surten a la llum fets i anàlisis que mai no havíem compartit en públic.

Per manca d'espai i per justícia, hem decidit ometre-hi la pràctica totalitat dels noms de les persones protagonistes. També hi manca una visió geogràficament

més àmplia. El que aquí s'explica i es valora està esbiaixat per la visió mallorquina dels qui redactam.

Per nosaltres, la història de la vaga indefinida i de l'Assemblea de Docents resulta apassionant, però inabastable aquí. Per això, ens hem centrat en la part més desconeguda d'aquella aventura: els inicis de l'Assemblea de Docents i com aquesta va ser capaç de posar en marxa la vaga indefinida, un instrument sense el qual res no hauria estat igual.

ELS ANTECEDENTS: LES PRIMERES MOBILITZACIONS CONTRA LES RETALLADES I LA POLÍTICA "EDUCATIVA" DEL GOVERN BAUZÀ

L'arribada al Govern del president Bauzà ja va venir precedida per una forta polèmica entorn de la llengua catalana. Les expectatives més pessimistes es varen veure sobrepassades una vegada que el Partit Popular va assumir el poder l'estiu de 2011, després d'una victòria electoral aclaparadora. Aquesta victòria obria les portes a una política educativa que aniria en consonància amb la que s'iniciaria amb la victòria del PP a les eleccions generals de novembre de 2011. Es començava a parlar de la LOMCE, i els efectes de la crisi immobiliària ja eren ben presents. S'acostaven les dures retallades en els serveis públics i començava l'atac espanyolista de Bauzà cap a l'escola de les Illes Balears: qüestionar el paper inclusiu i vehicular de la llengua catalana a l'ensenyament i en especial a les primeres etapes, controlar la llibertat d'expressió i càtedra en els centres educatius, atacs frontals cap al col·lectiu docent a través de declaracions incendiàries de càrrecs electes, imposar un trilingüisme educatiu que en realitat el que pretenia era posar fi al Decret d'ensenyaments mínims en català, atac directe a la normalització lingüística, i una forta retallada pressupostària en tots els àmbits.

El curs 2011-12 va venir marcat per la mala maror que generava el nou projecte de llei, la LOMCE, i per l'acció de la Conselleria d'Educació del conseller Rafel Bosch. El gener de 2012 s'inicia la campanya Enllaçats pel Català, que fou impulsada per Miquel Albero des de l'IES Albuhaire de Muro. Aquesta demanava que no es modificàs la normativa en relació amb la llengua catalana a les escoles i es feia visible amb llaços quadribarrats a les façanes dels centres. La campanya agafà embranzida en la mesura que la Conselleria reaccionà contra la iniciativa i ordenà la retirada dels llaços. En aquest context de protesta es produí la vaga de fam de Jaume Bonet. La campanya d'Enllaçats agafà tanta de força que es va estendre a totes les Illes i a altres edificis públics, entre els quals molts ajuntaments, davant l'amenaça del Govern d'aprovar una "llei de símbols" que prohibiria aquest tipus de manifestacions.

Paral·lelament, durant el mes de març es convocà la primera assemblea de l'Embut, embrió de la futura plataforma Crida per una Educació Pública, al CEIP Es Pont de Palma. Pretenia ser un lloc de trobada de famílies, docents i

estudiants per plantar cara a les retallades, a la futura LOMCE i a la Conselleria d'Educació. L'assemblea de l'Embut posava l'accent en la defensa de l'escola pública al complet, eixamplant un front de protesta fins aleshores molt centrat en la qüestió lingüística. Aquesta primera assemblea tengué un gran ressò, amb més d'una trentena de centres de primària i secundària que hi foren presents, representants de nombroses AMIPA i membres de partits polítics de l'oposició i de sindicats. Però el més important és que l'assemblea tengué continuïtat i va poder canalitzar unes primeres protestes unitàries que feren una doble funció, de denúncia, per una banda, i de pedagogia sobre cap a on anava el sistema educatiu, per una altra. Es trià el dimecres com a dia de protesta a les portes dels centres educatius, Dimecres de l'Embut, en què docents, famílies i estudiants aprofitaven el moment per informar sobre la futura LOMCE i mostrar el malestar amb el Govern a través de cassolades. Ràpidament, es varen popularitzar les camisetes verdes de l'embut i la Plataforma afegí color a les mobilitzacions que començaven a convocar els sindicats, com les manifestacions del 29 d'abril i del 22 de maig, i la manifestació universitària del 3 de maig.

En el context de la vaga estudiantil i la manifestació del 22 de maig de 2012, una setantena d'estudiants universitaris varen ocupar la Conselleria d'Educació en senyal de protesta pacífica. Alguns d'aquests estudiants s'hagueren d'enfrontar dos anys després a un procés judicial que es pot qualificar de judici polític.

La Plataforma Crida continuà la seva activitat durant el curs 2012-13, en el qual s'intensificaren les protestes i es promogueren tancades dins els centres públics per protestar i informar la comunitat educativa sobre la LOMCE. Les tancades del 28 de novembre de 2012 i del 25 d'abril de 2013 tengueren un fort seguiment, i la FAPA hi tengué un paper molt actiu.

EL NAIXEMENT DE L'ASSEMBLEA DE DOCENTS: LA MOBILITZACIÓ SINDICAL CONTRA LES RETALLADES

Per als qui escrivim aquestes línies, l'assemblea de docents inicial va començar a ser convocada pels sindicats docents com un espai unitari per vehicular la informació i les possibles mobilitzacions.

Fins llavors, els sindicats no havien estat mans plegades; òbviament, havien convocat mobilitzacions i intentaven pressionar dins el seu àmbit de negociació, però es veien una mica desbordats, moltes vegades pels mateixos militants, que demanaven més acció i participació (alguns ja participaven en espais horitzontals com la Plataforma Crida).

L'1 de juny de 2012, el Govern Bauzà publicà el "decret de mesures urgents". Aquest decret suposava una estocada al sistema educatiu, amb una notable reducció de docents, l'augment d'hores lectives i de les ràtios d'alumnes i, en definitiva, una retallada sense precedents al sistema públic d'ensenyament.

En aquest context, els sindicats representats a la Junta de Personal Docent (STEI, CCOO, UGT i ANPE) convocaren dia 5 de juny una assemblea de docents a l'IES Marratxí, segons deia la convocatòria, “per informar tots els treballadors/es de la valoració que fem de les diferents accions realitzades i les que proposarem per al final d'aquest curs i el començament del proper”. Aquesta assemblea fou seguida aproximadament per tres-cents docents. Els ànims estigueren molt crispats, es demanà més acció i més contundència i es començaren a sentir les primeres demandes d'una vaga indefinida. A les portes del final de curs i davant la certesa que el curs següent començaria aproximadament amb mil professors menys, aquella força no es va reconduir cap a maneres de protestar més contundents. Hi hagué promeses dels dirigents sindicals, tant de CCOO com de l'STEI, en el sentit que l'inici de curs seria calent. L'estiu passà per sobre les paraules i el curs 2012-13 començà amb quasi total normalitat, però amb més d'un miler de companys i companyes sense feina.

LA UNITAT D'ACCIÓ SINDICAL DONA CONTINUÏTAT A LES ASSEMBLEES DE DOCENTS

El 2012 fou un any de vagues generals. El 29 de març s'havia convocat una vaga general contra la reforma laboral, i el 14 de novembre se'n convocà una a escala europea contra les polítiques d'austeritat. En l'àmbit de l'ensenyament, després d'un inici de curs 2012-13 en el qual no havia passat res i d'una tardor en què la Plataforma Crida i la FAPA havien promogut tancades als centres, els sindicats convocaren dos dies de vaga el 13 i el 20 de març. Raons n'hi havia de sobres, però entre molts de docents s'estenia la idea que amb vagues puntuals d'un dia no es donava resposta a la gravetat de la situació.

Els sindicats convocaren una assemblea unitària per al 18 de març a l'IES Pau Casesnoves d'Inca “per valorar la jornada de dia 13 i planificar la de dia 20”. En aquesta assemblea es pogueren escoltar moltes crítiques a una vaga convocada sense l'aprovació dels treballadors i que, a més, no s'havia treballat prou perquè tengués impacte. Es va fer notar que era important que les assemblees es convocassin amb un ordre del dia i que s'elaboràs una acta de cadascuna d'aquestes per després poder donar continuïtat als temes de discussió i als acords presos. També es va sol·licitar la convocatòria d'una nova assemblea amb posterioritat a la vaga de dia 20.

El 26 de març es convoca una nova assemblea de docents a l'IES Marratxí, amb l'ordre del dia i amb el logo dels quatre sindicats convocants. Hi hagué tota mena de propostes d'accions, però no s'hi prengueren acords, sinó que es deixà en mans dels sindicats l'elaboració d'una proposta de futures accions que haurien de ser avalades pels centres.

La pròxima assemblea de docents fou el 16 d'abril a l'IES Manacor. Prèviament, s'havien consensuat cinc assumptes per dur a discussió als centres (afegir-se a les tancades de Crida; suport a la vaga contra la LOMCE; signatures digitals per dema-

nar la dimissió d'Aina Aguiló, Rafel Bosch i José Ramón Bauzà; fer accions en l'àmbit local —poble o barri—, i crear un perfil de l'Assemblea de Docents a les xarxes socials). En aquesta assemblea, ANPE decideix abandonar la unitat d'acció, ja que no donava suport a la vaga contra la LOMCE, i en les següents ja no hi serà present. Es tractava d'una vaga estatal contra la nova llei educativa i contra les retallades, encara que aquí també entrava en escena el TIL —el decret era del 20 d'abril— i el maltractament que els docents ja rebíem del Govern o de la diputada Aina Aguiló.

L'Institut de Sineu va acollir una nova assemblea el 7 de maig de 2013 convocada per l'STEI, CCOO i la UGT. S'havia de preparar la vaga del dia 9, tot i que per a molts de nosaltres aquella vaga va ser un tràmit i la seva repercussió en la balança de forces, poca. El més rellevant de l'assemblea fou la decisió de tirar endavant un sondeig sobre la vaga indefinida, treballar per establir unes bases de funcionament de l'Assemblea de Docents i que les futures assemblees no estiguessin moderades pels alliberats sindicals.

L'ambient als centres estava molt calent i aviat hi hauria una altra assemblea determinant en el rumb que prengué tot després.

L'ASSEMBLEA DE DOCENTS DE MALLORCA, CAP A LA VAGA INDEFINIDA

El 29 de maig es convocà una nova assemblea a l'IES Sureda i Blanes de Palma, que va ser moderada per Marina Llobera i Tonina Siquier, totes dues professores en actiu. El TIL i les estratègies per rebutjar-lo varen ocupar gran part del temps. Hi havia molta preocupació per la possible acceptació per part dels equips directius d'un TIL *light* que s'aplicaria seguint l'article 20 del Decret. No aprovar nous projectes lingüístics als claustres o consells escolars, insubmissió o aprovat general foren alguns temes que s'hi proposaven.

Es parlà de vaga indefinida: es va insistir a fer una consulta ràpida a les assemblees de centre per saber si interessava promoure una vaga indefinida a final de curs o si seria millor durant el primer trimestre del curs següent. Així, els terminis s'escurçaven i calien més assemblees.

El 4 de juny a Marratxí es decideix convocar una vaga indefinida el 13 de setembre coincidint amb l'inici de curs. Es va posar fil a l'agulla i es va començar a perfilar la feina que calia fer perquè aquesta vaga fos participativa i d'èxit. Acordàrem que calia constituir un comitè de vaga que inclogués representants dels sindicats i docents en actiu, sempre sotmès a les decisions de l'assemblea. També caldria constituir comitès de vaga a cada centre, encarregats de la difusió i l'organització de la vaga.

Un altre dels assumptes de debat foren les reivindicacions per la vaga, tant laborals com pedagògiques. A més, calia continuar treballant en la línia de fer comunitat educativa, treballant braç a braç amb les famílies (molts dels assistents

a les assemblees havien participat o participaven també en la Plataforma Crida). La política educativa del moment es valorava com una agressió al sistema educatiu que es jugava el seu futur. Per això, també es va incidir en la necessitat de mobilitzar els companys i les companyes de l'escola concertada. Havia crescut un fort esperit d'unitat sense el qual no s'hauria pogut arribar on es va arribar.

De nou, a l'IES Marratxí varen tenir lloc assemblees l'11 i el 18 de juny. La primera fou una assemblea plena d'incertesa i de dubtes, de la qual sortiren algunes veus discordants amb els acords presos a l'anterior assemblea i en què els representants sindicals, tot i donar suport de paraula a la vaga, no podien assegurar-hi el suport efectiu perquè el funcionament intern dels sindicats els impedia prendre decisions fora dels seus òrgans de decisió. Amb tot, cap al final de l'assemblea, quan semblava que desestimariem la idea de la vaga, es va presentar l'edició d'un full de mà per començar a repartir entre els docents en què es podia llegir: "La vaga indefinida no és una vaga simbòlica ni de protesta. La vaga indefinida és una vaga activa, que cerca col·lapsar i portar l'Administració a una situació insostenible que l'obligui a negociar qüestions concretes". Era necessari explicar cap on anàvem perquè entràvem en un terreny en què els docents ens havíem tornat inexperts. En el mateix document també es parlava de la necessitat d'aturar el funcionament dels centres. Si el costum d'altres vagues era donar uns percentatges de seguiment per part dels sindicats i de l'Administració per valorar-ne la incidència, l'òptica que es va agafar era una altra: es va valorar que amb un 30% del personal en vaga, els centres no poden funcionar. Aleshores, no es tractava de parlar de percentatges de persones fent vaga, sinó de centres aturats. Això podia permetre vagues rotatives en un centre que ajudarien a mantenir l'aturada en el temps. Quan el desànim s'havia apoderat d'aquella assemblea, de bell nou l'esperit de lluita i les idees clares s'imposaren, i la vaga indefinida continuà al centre del debat.

El 18 de juny, es va acordar i concretar l'organització d'un acte multitudinari en suport de la vaga indefinida. Cercàvem un cop mediàtic per donar a conèixer la lluita que empeníem. Aquest acte es va programar el dimecres 26 de juny a les 17.30 hores al Teatre de Manacor. En la mateixa reunió es va constituir el comitè de vaga, format inicialment per 13 persones voluntàries, que tendria funcions de coordinació, comunicació i difusió. A més, es va decidir fer públiques dades relatives a les enquestes que feia setmanes que s'elaboraven als centres per conèixer l'opinió dels claustrats respecte a la vaga indefinida. D'aquesta manera, s'informava que el 42% dels docents dels centres enquestats donaven suport a la vaga indefinida. De nou, aparegueren els dubtes dels dirigents sindicals presents a l'assemblea. Argumentaven que no veien el panorama tan calent com per organitzar una vaga indefinida i que seguien sense poder posicionar els respectius sindicats en el seu suport oficial a la vaga.

Una bona nova ens arribava a mitjan juny. La Coordinadora de Professorat Preocupat d'Eivissa ens enviava un comunicat publicat per diferents entitats de la comunitat educativa de l'illa en què s'apuntava a noves mobilitzacions

per al curs següent i s'especificava que es preveia la vaga indefinida a partir del setembre. El contacte amb les companyes i els companys d'Eivissa va continuar i la Coordinadora de Professorat Preocupat seria l'embrió de l'Assemblea de Docents d'Eivissa. La proposta de vaga indefinida ja no era només una cuolla de docents de Mallorca.

Els dies previs a l'acte de Manacor se'n va intensificar la difusió amb la clara intenció d'aconseguir un èxit de convocatòria. Es va editar un cartell amb la llegenda "Per setembre, el curs no comença" i amb una estètica combativa. També es va publicar un vídeo que va tenir molta repercussió, especialment pel ridícul que va fer l'Institut de Política Familiar denunciant-lo a l'Institut Balear de la Dona. El curt de tres minuts enumerava més d'una desena de greuges que els docents estàvem patint en aquella legislatura i després de cada greuge apareixen talls de clàssics del cinema en els quals una persona donava una galleta a una altra. Les darreres imatges del vídeo eren una crida a la vaga indefinida.

L'acte de Manacor va ser un èxit. La sala mitjana del teatre quedà petita, amb gent asseguda a terra o dreta. Els diaris de l'endemà duïen a la portada una fotografia d'una sala plena de gent alçant a l'aire el fullet informatiu en pro de la vaga indefinida. La notícia també obria l'*Informatiu balear*, i IB3, molt condicionada pel Govern en aquell temps, no la va cobrir.

ELS SINDICATS ES DESPENGEN I EL MOVIMENT CONTINUA SENSE ELLS

Amb l'arribada del final de curs, els sindicats STEI, CCOO i UGT varen fer públic un comunicat conjunt de valoració del curs escolar 2012-13. En aquell escrit es feia referència a un inici de curs anormal i conflictiu, però enlloc no es parlava de vaga indefinida. La lectura que férem d'aquell comunicat fou que els sindicats no feien seva la proposta que s'havia acordat en les assemblees que ells havien convocat i que amb aquelles línies es desmarcaven de l'estratègia i de la mateixa Assemblea.

Amb l'arribada de les vacances, la UGT va desaparèixer del mapa, mentre que alguns representants de l' STEI i CCOO varen continuar venint a les assemblees. L' STEI també va fer públic que convocaria l'assemblea d'afiliats el 2 de setembre.

Però, així, els terminis no sortien. Si s'havia de convocar una vaga indefinida, s'havia de donar l'avís a Treball amb quinze dies d'antelació, a finals d'agost. I si els sindicats no feien comptes convocar la vaga, amb quina cobertura la podríem convocar?

De nou la consigna que vàrem marcar va ser "unitat". Per a la vaga indefinida es necessitaven totes les forces i calia deixar lloc al fet que els sindicats tornassin. Tot i que no ens va agradar el que havia passat, no es varen fer declaracions públiques criticant-ho.

Els sindicats ens demanaren que no féssim servir els seus logos en les pròximes convocatòries d'assemblees, i el cartell de l'assemblea del 9 de juliol a l'IES Marratxí ja no els va dur.

Les vacances dugueren més temps per picar pedra. El 3 de juliol es reunia el comitè de vaga i es marcaven noves propostes per dur a l'assemblea, entre les quals la de fer reunions amb entitats de la comunitat educativa i del món de la cultura per cercar suport a la vaga indefinida. També es va plantejar la presentació de mocions als ajuntaments, de nou, en suport a la vaga indefinida i contra el TIL. En aquesta reunió també es va començar a parlar de la creació de la caixa de resistència.

El comitè de vaga i els seus membres teníem molt clar que aquest havia de ser un moviment profundament democràtic. Per això, a les assemblees sempre es començava per un informe de la feina feta per aquest comitè coordinador, perquè tothom la pogués conèixer i esmenar.

Aquest va ser el primer punt de l'assemblea del dimarts 9 de juliol a l'IES Marratxí, en la qual es varen reunir al voltant d'un centenar de docents. En aquella reunió vàrem informar que 45 centres més havien contestat l'enquesta sobre la vaga indefinida; es notava un augment del suport a la proposta i un increment de la participació dels i de les docents de l'escola concertada.

També es va reflexionar sobre els dubtes quant a la manera de convocar una vaga com a assemblea de treballadors i de treballadores i es va plantejar que era hora d'anar tancant la nostra llista de reivindicacions.

Entre assemblees, la feina del comitè de vaga no s'aturava.

PERÒ, COM ES CONVOCA UNA VAGA SENSE SINDICATS?

Una de les preocupacions a resoldre era com convocar la vaga indefinida com a assemblea de treballadores i treballadors. En aquesta línia, es va encetar tot un procés d'estudi de la normativa i de casos semblants. Alguns referents foren la guia del col·lectiu Soy Pública de Madrid sobre la manera de convocar una vaga al centre escolar com a assemblea, la vaga de Transunión convocada des de l'assemblea de treballadors amb la cobertura sindical de la CGT, que no tenia cap representant en el comitè d'empresa, però que cobria legalment la vaga plantejada per l'assemblea, i les vagues d'Educació de 1988.

En aquell moment ens fèiem i ens arribaven moltes preguntes respecte a la vaga indefinida més enllà de com convocar-la. Per respondre-les es va anar redactant un document de preguntes freqüents per posar a l'abast de tothom.

Però allò que ens preocupava més i que més temps ens va dur resoldre era la manera de fer la convocatòria. Com que la nostra empresa tenia tants de

centres de treball, la normativa i la jurisprudència del Tribunal Constitucional ens en donaven diferents interpretacions. Llavors, vàrem fer consultes als serveis jurídics de sindicats que es varen prestar a col·laborar-hi com la CNT i UOB i a altres advocats afins. Poques setmanes després, la COS també va posar els seus missers al servei de l'Assemblea.

Per tractar sobre la vaga en la concertada, el comitè de vaga va organitzar una reunió amb docents d'aquest sector el 22 de juliol. Hi varen acudir mestres i professors del CIDE, Pius XII, Sant Rafel (de Binissalem i Palma), Santa Maria (Palma) i Sant Francesc d'Assís (sa Pobla). Els assistents varen acordar fer un grup de feina per estendre la vaga dins el seu sector i varen demanar posar a la futura taula reivindicativa el compliment de l'acord de 2008 de la Conselleria amb l'escola concertada per a la millora salarial dels seus docents.

Per les característiques de les empreses de l'escola concertada, sí que vàiem més fàcil fer una convocatòria de vaga centre a centre, però, per a la pública, el comitè de vaga proposaria a l'assemblea fer una única convocatòria com a assemblea de treballadors i treballadores.

L'assemblea del 30 de juliol de 2013 a les Cases dels Mestres de Santa Maria va ser determinant en dos assumptes: la definició de la plataforma reivindicativa i l'acord de la metodologia a seguir per convocar la vaga indefinida. A més, la reunió va tornar a ser molt participativa, i s'hi comptaren 150 persones en ple estiu.

Els pronòstics que confiaven que l'estiu ens aturaria començaven a fer aigua i el moviment s'anava reforçant i rebia també mostres públiques de suport a la vaga indefinida com les que feren la Plataforma Crida i l'Obra Cultural Balear.

A més del cartell i de l'ordre del dia, per fer un efecte crida per a aquella assemblea es va publicar un nou vídeo que vinculava el moviment amb les accions anteriors promogudes per la Plataforma Crida per, seguidament, mostrar José Ramón Bauzá declarant que estava segur que els professors començarien les classes pel setembre. "No hi haurà vaga" deia taxatiu. A continuació, sortia la diputada Aina Maria Aguiló, que declarava en seu parlamentària que hi havia dos mil docents fent política a les aules. El vídeo continuava amb talls de *l'Informatiu balear* de l'acte al Teatre de Manacor i s'acabava amb unes seqüències de la pel·lícula *Espàrtac* en què els esclaus s'alçaven cridant que ells també farien vaga.

CAP A LA VAGA INDEFINIDA CONVOCADA COM A ASSEMBLEA DE TREBALLADORS I TREBALLADORES

A les Cases dels Mestres el comitè de vaga va presentar una proposta metodològica i estratègica. En aquell moment ja teníem clar que el que calia era fer una assemblea de treballadors amb un únic punt a l'ordre del dia: aprovació

de la convocatòria de vaga. Aquest punt inclouria una votació secreta i bastava que el sí guanyàs per majoria simple.

El problema que teníem era que, perquè aquesta assemblea tengués validesa legal, necessitàvem que fos convocada pels sindicats, per la Junta de Personal Docent —de nou els sindicats— o pels mateixos treballadors en un nombre no inferior al 40% de la plantilla.

Tot i que els sindicats ja hi havien dit la seva, es va plantejar treballar en una doble via. D'una banda, sol·licitar la convocatòria de l'assemblea a la Junta de Personal Docent amb la signatura dels presents a l'assemblea (en aquella assemblea, la presidenta de la Junta de Personal Docent, Maria Antònia Font, hi era present).

D'altra banda, es plantejava una segona via, que consistia a iniciar una recollida de signatures per donar suport a la convocatòria d'una assemblea entre tot el col·lectiu docent de la pública a les Illes Balears. El càlcul era que es necessitaven recollir poc més de 4.000 firmes, ja que no hi havia manera de saber exactament el nombre total de docents en actiu a la pública a l'arxipèlag.

Es tractava d'una proposta molt ambiciosa, més dins el període de vacances i amb un elevat grau d'interinatge a les altres illes.

Però, tot i el context i els motius del seu naixement i de la seva maduració cap a una assemblea autònoma, l'Assemblea de Docents era un fòrum positiu, propositiu i il·lusionador. Era una esperança, i la vaga indefinida es veia com l'eina a l'altura de les circumstàncies. Per això, la dificultat de recollir 4.000 signatures tenia una cara positiva. El procés per recollir-les podia servir per enfortir encara més la proposta. No cal dir que, com veurem posteriorment, això és el que va passar, en contra dels pronòstics de tot un ventall de contraris i escèptics.

El doble pla va ser aprovat per l'assemblea i es va posar en marxa tot d'una, i es va fer una crida a la recollida de signatures en diferents localitats i esdeveniments culturals. La data per fer la votació es va fixar en el 30 d'agost.

El comunicat posterior a la reunió insistia en la voluntat que la vaga es convocàs per dues vies: la sindical i la directa des de l'assemblea de treballadors. Mai no es va abandonar, ni en públic ni en privat, la idea d'aglutinar i d'aconseguir la màxima unitat.

En aquest camí cap a la vaga indefinida assembleària, la reunió de Santa Maria també acorda triar vuit persones per al futur comitè de vaga negociador i s'acorda que calia instar la Conselleria d'Educació a una negociació. L'1 d'agost entràvem una instància adreçada a la consellera Joana Maria Camps amb les nostres reivindicacions en la qual demanàvem l'obertura d'una negociació prèvia a la comunicació de la vaga.

Un comunicat de la FAPA publicat aquell mateix dia afirmava que la majoria de les demandes dels docents eren compartides per les famílies.

També l'1 d'agost, la FECCOO emetia un comunicat en què afirmava que estaven preparats per convocar la vaga indefinida si la resta de sindicats s'hi afegien. Un sondeig a l'afiliació del sindicat parlava d'un suport del 70% a la vaga indefinida.

LA PLATAFORMA REIVINDICATIVA DE L'ASSEMBLEA DE DOCENTS, UNA TAULA INCLUSIVA

Com ja hem esmentat, els debats sobre quines havien de ser les nostres reivindicacions havien començat durant el juny. El consens es va construir tenint en compte les diferents sensibilitats. Així, el 30 de juliol es va acordar una plataforma reivindicativa de nou punts:

1. Retirada del decret de TIL.
2. Retirada del projecte de decret de convivència i la llei de símbols.
3. Beques de transport i menjador efectives i convocades en el termini i en la forma adient. Dotació suficient i eficient perquè es pugui dur un bon pla de reutilització de llibres.
4. Recuperació de les plantilles, del professorat d'atenció a la diversitat i de les ràtios anteriors a les retallades.
5. Substitucions immediates de les baixes.
6. Baixes 100% remunerades.
7. Contractació dels interins durant els mesos de juliol i agost.
8. Recuperació dels complements perduts i reconeixement de nous sexennis des de l'1 de juny de 2012 i acompliment de l'acord salarial de 2008 per a l'escola concertada.
9. Petició a la Conselleria d'Educació que insti el Govern central a retirar la LOMCE.

El 2 d'agost la Conselleria suspenia de sou i feina tres directors d'instituts de Maó per desobediència quant a la modificació dels projectes TIL dels seus centres. Havien presentat projectes TIL acollint-se a l'article 20 del decret —el TIL *light*— i, com que no hi estigueren d'acord, no hi varen incloure les modificacions proposades per la Inspecció Educativa.

La mesura cautelar i l'obertura d'expedients va despertar una allau de solidaritat a Menorca. A Mallorca, les diferents entitats de la comunitat educativa també es varen solidaritzar amb ells i, el mateix dia, l'equip directiu de l'IES Berenguer d'Anoia d'Inca feia pública la seva dimissió. Aquells dies també es va conèixer la dimissió dels equips directius de l'IES Baltasar Porcel d'Andratx i del CEIP Sant Jordi.

En l'Assemblea de Docents següent, s'aprovava un nou punt per a la taula reivindicativa:

- Suspensió de tots els expedients sancionadors que s'iniciïn amb clara intenció repressiva prèviament a la vaga i durant aquesta.

ACABAM L'AGOST SENSE LES FIRMES NECESSÀRIES

El 4 d'agost s'iniciava la recollida de firmes entre els docents en actiu de la pública per a la celebració d'una votació respecte a la vaga indefinida de docents.

A Mallorca es varen establir punts permanents de recollida de signatures en comerços i locals de 16 localitats i es varen organitzar 19 recollides puntuals fins al 25 d'agost. A Menorca se'n va anunciar 1 recollida el 19 d'agost i a Eivissa el 22 d'agost la Coordinadora de Professorat Preocupat va organitzar-ne 2 recollides a Vila i a Sant Miquel.

El 21 d'agost el comitè de vaga tenia 854 firmes a la mà i encara hi havia molts de punts de recollida dels quals no es tenien notícies. La situació demanava un canvi de plans, que es farien públics tot d'una mitjançant un nou comunicat.

Així, es va decidir mantenir la convocatòria d'assemblea el 30 d'agost, però allà es proposaria passar la votació de la vaga indefinida al 4 de setembre. L'assemblea serviria, entre altres coses, per organitzar la recollida de les signatures que ens poguessin faltar durant els dies 2 i 3 a les escoles i els instituts.

TERRATRÈMOL A L'AUDITORI DE PORRERES

El 30 d'agost a les 7 de l'horabaixa l'Auditori de Porreres havia quedat petit. L'assemblea començava amb un fort aplaudiment en suport als directors expedientats i en reconeixement dels equips directius que havien dimitit. Durant l'assemblea, la directora del CEIP Mestre Colom de Bunyola també informava de la seva dimissió, la qual rebé forts aplaudiments, i es va crear una situació molt emocionant.

La proposta de convocar la votació de la vaga el 4 de setembre va tirar endavant, la qual cosa representava que ja no es podria començar el divendres 13 amb vaga, sinó que començaria el dilluns 16.

Es va insistir en una recollida activa de signatures a tots els centres i la manera perquè aquestes arribassin al comitè de vaga.

A Porreres també es varen presentar tres documents de treball per facilitar la tasca de les assemblees de centre respecte a la seva organització, amb dubtes sobre la vaga indefinida i en què s'explicava la pèrdua de retribucions i de poder adquisitiu.

La reunió va ser seguida d'un sopar a la fresca i l'actuació de Biel Majoral, Nou Romancer, Tiu i L'Équilibriste, artistes que vengueren a tocar solidàriament.

ES POSA EN MARXA LA CAIXA DE RESISTÈNCIA

En aquell sopar es va començar la recaptació de doblers per a la caixa de resistència. A l'auditori es va anunciar que ja es tenia un número de compte i s'acordà l'ordre de prioritats per fer ús d'aquests doblers seguint una proposta de la comissió de caixa de resistència.

La creació d'aquesta comissió s'havia acordat un mes abans, a l'assemblea del 30 de juliol a Santa Maria.

El compte bancari es va obrir amb el CIF de l'OCB, ja que l'Assemblea no tenia personalitat jurídica ni mai no la vàrem voler.

L'ordre de prioritat per a l'ús dels doblers era el següent: 1. Per pagar les despeses de tot el relatiu a l'organització de la vaga. 2. Per a assumptes legals o de defensa jurídica. 3. Per a ajudes econòmiques a vaguistes que ho poguessin necessitar.

Cal recordar que la caixa va arribar a tenir 609.775 euros al compte.

VOTACIONS A LES QUATRE ILLES

El 2 de setembre, en una assemblea, els afiliats i les afiliades de l'STEI varen aconseguir doblegar el secretari general, Biel Caldentey, que defensava aturades parcials sostingudes en el temps, i varen guanyar la votació amb un 70% dels vots a favor de la vaga indefinida. CCOO s'hi va afegir, i els dos sindicats varen formar un comitè de vaga i la varen comunicar. Dies després, la UGT i ANPE també varen donar suport a la vaga.

Tot i que la convocatòria de vaga indefinida estava assegurada legalment per la convocatòria sindical, l'Assemblea de Docents no podíem aturar el nostre procés democràtic que garantís l'èxit de la mobilització.

Com estava previst, el 4 de setembre començaren les assemblees de votació a les 18.30 hores, a Mallorca, a l'IES Marratxí; a Eivissa, a l'IES Algarb; a Menorca, al local sindical de Maó, i a Formentera, a l'IES Marc Ferrer. Per donar major oficialitat a la votació, n'havíem publicat prèviament un anunci en la premsa.

Els dies previs es varen arribar a recollir més de 5.000 firmes, la qual cosa, a part de permetre la celebració d'una assemblea "oficial", reforçava l'Assemblea de Docents com a actor i interlocutor vàlid.

En el conjunt de les quatre illes varen votar 903 persones, amb 861 vots a favor de la vaga, 31 en contra, 10 en blanc i 1 vot nul. La celebració d'aquesta votació va ser una gran victòria del moviment assembleari que, en el sector educatiu, obria un camí sense precedents.

Poc després, en plena celebració de l'èxit obtingut, la nota trista la va posar el fet que destacats líders sindicals contactaren amb els autors d'aquest article, en persona i per telèfon, per informar-nos que això que fèiem (convocar una vaga d'aquella manera) no era legal i que podríem arribar a perdre el nostre patrimoni com a persones responsables. Algun d'ells va demanar que no convocàssim la vaga com a Assemblea de Docents i va oferir que membres del nostre comitè ens integràssim en el comitè de vaga sindical. En aquell moment no es va fer públic, però ara pensam que és important deixar-ne constància.

Malgrat això, aquells dies l'Assemblea de Docents rebia desenes de comunicats de suport de sindicats i organitzacions socials.

La por no era una paraula al nostre vocabulari. Dia 5, dia feiner, algú es va demanar el dia sense sou i va partir cap al TAMIB a sol·licitar mediació i a la Conselleria de Treball i la Conselleria d'Educació per comunicar la vaga, comunicacions signades per un docent.

SUSPENSIÓ CAUTELAR DEL TIL I MÉS LLENYA AL FOC DE LA VAGA INDEFINIDA

El 6 de setembre el TSJIB suspenia l'aplicació del TIL per a aquell curs. El mateix dia el Govern publicava un decret llei per assegurar-ne l'aplicació. Bauzà tirava més llenya al foc.

També aquell dia comencen els contactes amb els sindicats per treballar des de la unitat d'acció, però amb dos comitès de vaga: el comitè de STEI i CCOO i el comitè de l'Assemblea de Docents. Les assemblees les continuàrem convocant nosaltres i, durant el temps que va durar la vaga, els sindicats hi feien acte de presència i els deixàvem un lloc a la taula.

L'11 de setembre se celebrava la primera assemblea de Docents Desconcertats i durant els dies previs a l'inici del curs, la FAPA va organitzar reunions multitudinàries amb les famílies a les quals ens va convidar a participar per informar-les de la vaga i explicar-ne els motius.

Dia 13 comença el període lectiu i els docents esperen a les portes dels centres amb les camisetes verdes per informar les famílies que el dilluns començava la vaga indefinida. Es penjaren pancartes als centres amb la frase "Avui no és un dia normal" i la Plataforma Crida havia demanat a les famílies que els infants que anassin a escola hi anassin amb la camiseta verda.

El dia 16 comença la vaga. Es fan piquets a les portes de les escoles i els instituts a primera hora i posteriorment els piquets es desplacen de tot Mallorca a les portes del Consolat de Mar. Es va considerar que aquell dia l'aturada va ser massiva, amb un 91% de seguiment a les quatre illes. Els dies següents la mobilització no va es aturar, amb concentracions i assemblees (Parlament, UIB, Conselleria...) multitudinàries i amb presència a tots els mitjans de comunicació i fins i tot en algun programa de gran audiència d'àmbit estatal, que ajudà a dimensionar la vaga. Paral·lelament, durant aquelles jornades, nombroses companyes i companys s'afegeixen a l'organització, i comencen a créixer les comissions de treball de l'AD. Si només teníem la de la caixa de resistència, les següents són la de mobilització i la de comunicació.

El dimarts 17 hi havia una reunió a la seu de l'OCB per organitzar la manifestació del 29S. En la reunió vàrem demanar que fos una manifestació sense protagonismes ni sigles.

La valoració de la primera setmana de vaga era que els centres no havien pogut funcionar. A la segona, les xifres de seguiment baixaren, però els centres continuaven aturats.

El 26 de setembre, deu dies després d'iniciada la vaga, els dos comitès són cridats a una negociació amb la Conselleria, que mai no va demostrar cap intenció de voler arribar a cap acord. Sempre varen mantenir que només els interessava un acord global i no anar tancant punts més fàcils de consensuar. La funció de la consellera Camps era donar torns de paraula i el secretari autonòmic, Guillem Estarellas, duia el timó. Vist en perspectiva, la negociació no fou tal, sinó que la Conselleria ens convocà a negociar per la pressió mediàtica que hi havia.

La manifestació del 29S (la manifestació més gran de la història de les nostres illes) no va provocar cap canvi d'actitud en els negociadors de la Conselleria. Com a docents, la pressió de tenir el nostre alumnat a casa començava a pesar. Després de tres setmanes de vaga indefinida, les assemblees de les quatre illes acorden un canvi d'estratègia i la vaga se suspèn temporalment el dilluns 7 d'octubre, però amb un missatge clar de continuïtat de les protestes. Es va considerar que el desgast ja no seria per als docents i les famílies, sinó per a la Conselleria.

Aquella estratègia es va mantenir fins a les eleccions municipals i autonòmiques del maig de 2015. Lluny de desmobilitzar-nos, la tornada a les aules suposà un enfortiment de l'estructura organitzativa de l'AD, amb molts de companys i companyes que durant més de dos anys feren feina incansablement en les diferents comissions.

L'objectiu era assegurar la presència de la nostra lluita en els mitjans de comunicació de manera permanent per mantenir viu el conflicte. D'això, se n'encarregà la comissió de comunicació. Paral·lelament, calia continuar organitzant actes de petit format i actes massius, que ens permetessin retrobar-nos i mantenir

el contacte amb la població i les famílies. La comissió de mobilització va tenir aquí un paper clau. La comissió de caixa de resistència hagué de gestionar el brutal èxit de la solidaritat amb la lluita docent i, aviat, vàrem veure la necessitat de crear una comissió de relacions amb l'exterior i d'organitzar una comissió jurídica per resoldre qüestions legals importants, assegurar una cobertura legal i obrir una ofensiva també en aquest àmbit. Més endavant, també sortiren altres comissions com la comissió pedagògica i la d'interins.

És important destacar que a Mallorca la coordinació de l'Assemblea de Docents durant tot el període la va dur a terme el primigeni comitè de vaga ampliat, que va incloure els membres del comitè de vaga negociador, però també membres de totes les comissions. També hi havia el grup de coordinació interilles amb representants dels comitès o coordinadores de les quatre illes.

Resulta impossible resumir en aquest article tot el tsunami d'activitats, mobilitzacions i iniciatives de tota casta que es generaren a partir de l'octubre de 2013: fins al maig de 2015 visquérem 6 jornades de vaga més, una de les quals, el 22 de maig, a iniciativa de les assemblees de centre en suport a la vaga de fam de Jaume Sastre. Les dues marxes per l'Educació (12 d'abril de 2014 i 25 d'abril de 2015) ens permeteren protagonitzar mobilitzacions d'impacte mediàtic, i les campanyes de dimissions massives de càrrecs dels centres educatius, de boicot a les proves IAQSE, de no aprovació de les PGA i de votació contra el TIL en els claustres, tensaren la corda amb la Conselleria i ens mantingueren en els mitjans.

No podem tancar aquest apartat sense recordar que l'Assemblea de Docents es va desconvocar el desembre de 2017.

DARRERS MOTS A MANERA DE TANCAMENT

Per a molts de docents, durant els mesos de juny, juliol i agost de 2013, cada vegada més, l'Assemblea de Docents representava aire fresc, esperança i resistència. Però, com és lògic, no tothom ho veia així, i fins i tot la iniciativa va generar desconfiança. Des de determinades trones es varen escriure articles que acusaven la proposta de la vaga indefinida de fer el joc al Govern de Bauzà i de cercar debilitar els sindicats. Els partits de l'esquerra institucional trobaven que no era el moment, que quedava massa legislatura per emprendre una lluita tan forta. Hi havia qui parlava des de la paràlisi que pot produir la por, només pensant en com de desarmats quedaríem si fracassava la vaga indefinida. I, fins i tot, hi havia qui va veure en el nostre moviment una guarda de llunàtics.

Aquell estiu, determinades columnes a la premsa carregaven contra la iniciativa. Als ajuntaments els partits de l'esquerra duïen mocions contra el TIL a les sessions plenàries, però la gran majoria no accedia a fer que aquestes mocions també fossin en suport de la vaga indefinida.

Si no ens bastava amb el context d'atacs i retallades contra els docents i l'Educació, havíem d'esquivar i encaixar foc amic. Com hem vist, tot això canvià ja entrat el mes de setembre. Per la seva banda, Bauzà i el seu equip de Bosch, Estarellas, Camps i Aguiló varen tensar la corda sempre que en varen tenir ocasió.

Contra els pronòstics més superbs o els més porucs, la vaga indefinida va demostrar ser l'eina necessària. Va generar unitat i va convertir una assemblea de treballadors i treballadores en un actor polític —entenenent la política més enllà dels partits i la minsa participació que permeten unes eleccions cada quatre anys— capaç d'enfrontar-se a tot un Govern. Evidentment, no tota sola. La unitat que va provocar la vaga indefinida no va ser només la dels docents de tots els nivells, de la pública i la concertada, sinó que parlem de la majoria de les entitats de la comunitat educativa i d'altres moviments socials. És llavors quan va aparèixer el suport dels partits polítics. Un suport que en certs moments fregà el paternalisme, com, per exemple, quan en els moments de la negociació fallida se'ns va fer arribar la por que alguns tenien al fet que accedíssim a un acord barat que pogués fer desapropiar un moviment d'oposició que havia sobrepassat totes les expectatives. Són aquells moments en què tothom et dona consells.

La vaga indefinida va ser un cos a cos. La tornada a les aules l'octubre de 2013 no va representar la pèrdua de les forces en aquell torcebraç. Si la vaga indefinida ens va situar en una posició de tu a tu amb els contraris, la legitimitat, la creativitat i la intel·ligència ens varen permetre aguantar el repte fins al final. A partir d'un determinat moment la corda es tensava pràcticament de la nostra banda, especialment després de la caiguda de Joana Maria Camps i Guillem Estarellas entre setembre i octubre de 2014. Eren les primeres víctimes polítiques d'aquell enfrontament que acabà amb la caiguda del president Bauzà.

Quant al suport polític, el canvi de govern de 2015 va demostrar que aquell suport era principalment instrumental. Amb determinades excepcions molt clares d'algunes diputades i alguns diputats, l'actitud dels partits va ser la d'estotjar les camisetes verdes, que ara ens toca a nosaltres. Caiguts els expedients, el TIL, el decret de convivència, la llei de símbols i acabada la mala bava, la recuperació de les retallades quedava, malauradament, en un segon pla.

Vàrem haver de telefonar a la nova Conselleria per recordar que hi havia una vaga convocada que s'havia de resoldre en una negociació. Vàrem comprendre que no li interessava el moviment assembleari i que es trobava més còmoda amb la institucionalitat més burocràtica dels sindicats. Evidentment, tampoc no hi trobà el tarannà de negociadors conformistes que hauria volgut, i l'Assemblea mai no va aprovar la seva proposta d'acord marc. En una votació l'octubre de 2015, en la qual participaren 4.768 docents, només el 25% dels vots varen ser a favor de la proposta de la Conselleria, amb un 69% clarament en contra.

Però la calma havia arribat, la gran majoria de docents es varen desmobilitzar o varen delegar de nou en els sindicats (al panorama sindical educatiu també

hi havien entrat UOB i Alternativa) i la política educativa es va tornar a escriure sense ells.

Ho hem vist molt clarament els dos darrers anys amb la Llei balear d'educació, el nou ROC, el fracassat decret d'inclusió i, sobretot, amb l'aplicació de la LOMLOE amb uns currículums aprovats en un mes d'agost i uns criteris d'avaluació que la majoria no comprèn ni compra. L'opinió dels docents, de les persones que dia a dia fem classe, ni s'ha demanat ni ha importat gaire.

Fins on hauria arribat la política antieducativa del Govern Bauzà sense la vaga indefinida?

La desacomplexada manera amb què s'acusava els docents, es va expedientar directors i es legislava sense criteris científics i pedagògics ens fa intuir que la crispació, les retallades i la precarització del sistema educatiu haurien pogut continuar creixent indefinidament.

Què ha quedat de tot allò? En podem debatre la resposta, però una cosa que tenim clar que ha quedat és l'experiència: haver viscut i haver comprovat que un moviment de base massiu pot ser efectiu, democràtic, participatiu i agent de canvi. També l'aprenentatge que moltes vegades els experts no són tan experts, ni les seves anàlisis, tan bones.